

викликала доповідь магістра бібліотекознавства та інформаційних наук, директора бібліотеки Лікарняного медичного центру м. Мобайл (США) Джентрі Ланкевіч Холберт «Просперо Пауер: комп'ютерна програма доставки документів через Інтернет». У ній вона надала, насамперед, інформацію про систему електронної доставки документів, яка сьогодні активно використовується в країнах з розвинутою інформаційною інфраструктурою й передбачає бібліографічний пошук у віддалених електронних каталогах, замовлення потрібних першоджерел в онлайн-режимі, й технологію оперативного виконання цих замовлень. Після цього вона розповіла про особливості програмних засобів «Просперо Пауер», які забезпечують функціонування електронної доставки документів, включаючи контроль строків виконання замовлень і проведення фінансових розрахунків.

Ураховуючи певне відставання бібліотек України у цій сфері, вбачається доцільним надання пріоритетів вивченню наявного досвіду трансформації книгозбірень у «бібліотеки без стін» шляхом впровадження цього напряму бібліотечно-інформаційної діяльності.

Значна частина часу в роботі секції була виділена на презентації інформаційних продуктів і програмних систем автоматизації книгозбірень. З наявними електронними ресурсами Бібліотеки з природничих наук РАН присутніх ознайомив **О. В. Глушановський**. Представники НВО «Інформсистема» (Москва) продемонстрували систему автоматизації бібліотек «MAPK-SQL». Її, зокрема, використовує Державна бібліотека України для дітей.

Інформаційні юридичні системи Верховної Ради України на компакт-диску представив

С. О. Дорогих (Управління комп'ютеризованих систем Апарату Верховної Ради України). **Г. П. Воскресенська** (НПБУ) презентувала «Дублінський базовий комплект елементів метаданих». **О. М. Костишин** (УМІФ) ознайомив зі створеними лінгвістичними системами, в складі яких ряд словників української мови.

У цілому ж аналіз роботи секції та представлених доповідей дозволяє зробити наступні висновки:

- ❖ комп'ютерні технології та Інтернет увійшли в практику діяльності провідних українських бібліотек у всіх регіонах. У цій сфері книгозбірні можна вважати лідерами серед інституцій гуманітарного профілю;
- ❖ має місце усталена тенденція розширення спектра робіт з формування електронних інформаційних ресурсів (поряд зі створенням електронних каталогів і картотек повсюди започатковуються електронні бібліотеки);
- ❖ бібліотекам наукових установ і навчальних закладів слід ініціювати прийняття постанов про передачу до їх фондів електронних версій усіх друкованих видань цих установ і закладів для депозитарного зберігання й використання з дотриманням авторського права та суміжних прав;
- ❖ потрібно активніше використовувати позитивні риси організації бібліотечної справи в Україні (відомчу централізацію й регіональну кооперацію) при організації на базі нових інформаційних технологій нових форм співпраці бібліотек та інших інформаційних установ і досягнення на цій основі якісно нового рівня задоволення інформаційних потреб суспільства.

Коротко

У 2001 р. Державним спеціалізованим видавництвом «Вища школа» видано:

1. Левчук Л. Т., Оніщенко О. І. Основи естетики. 10–11 кл. / Навч. посібник. – 191 с.
2. Вишенський В. А. Перестюк М. О., Самойленко А. М. Конкурсні задачі з математики / Навч. посібник. – 432 с.
3. Діденко В. Ф. та ін. Людина і світ / Навч. посібник. – 229 с.
4. Козачук Г. О. Українська мова для абітурієнтів / Навч. посібник. – 272 с.
5. За ред. В. О. Мотузного Біологія / Навч. посібник. – 622 с.
6. Шевчук С. В. Російсько-український словник ділового мовлення. – 351 с.
7. Ладоня І. О. Українська мова / Навч. посібник. – 158 с.
8. Коломієць В. О. Типові помилки при вивченні англійської мови / Навч. посібник. – 119 с.

надає користувачам можливість замовити копії будь-яких статей, одержуються вони не тільки стандартним способом доставки, а й факсом або системою «Аріель». Нестандартний спосіб доставки потребує копіювальних заходів з оплатою авторських прав. Ці послуги забезпечують такий самий сервіс, як і стандартні копіювальні послуги, але вони гнучкіші. Крім плати за статті, при наданні стандартних копіювальних послуг, береться додаткова плата за авторське право. Зазначений сервіс надається всім користувачам — фізичним і юридичним особам. Оплата за авторське право встановлюється видавцями і може змінюватися залежно від тиражу та термінів виходу продукції в друк на основі Положення міжнародного законодавства з авторського права та ліцензійної угоди, що діє між ЦДД і Британським агентством із авторського права і не дозволяє користувачеві подальше репродукування документів, наданих Центром.

Доповіді супроводжувались демонструванням слайдів.

Проблеми функціонування міського МБА, особливістю якого в системі взаємовідносин НБУВ з іншими бібліотеками Києва є обслуговування колективних абонентів (Національної парламентської, Державної історичної, Державної науково-медичної, ДРНТБ, бібліотек різних вищих наукових закладів та інших відомств) розглянула завсектором НБУВ Н. І. Мошковська (доповідь — «Міський МБА в системі забезпечення інформаційних запитів читачів-науковців»). Ця система є досить стабільною, хоча спостерігається тенденція до збільшення замовлень колективними абонентами, в основному, на наукову літературу.

Згідно з вибіркоким опитуванням читачів абонементів, виявлено, що перспективним було б

створення зворотнього зв'язку з бібліотеками-абонентами. З метою його реалізації слід здійснити такі заходи:

1. Організувати у відділі абонементів титульну інформаційну базу, що містила б інформацію про всі бібліотеки, які потенційно складають комплексний фонд наукової, науково-технічної та навчальної літератури м. Києва.

2. Створити комп'ютерний сайт з інформацією про нові надходження до фондів бібліотек міста.

Відповідно до вищезазначеного, доцільно популяризувати інформацію про можливість і умови доступу, отримання необхідних документів та обслуговування потенційних користувачів у системі міського МБА.

На сучасних проблемах функціонування служби МБА в Україні і поза її межами спинилася завсектором НБУВ Л. Л. Віткіна в доповіді «Перспективи впровадження нових методів обслуговування читачів та абонентів НБУВ по МБА та ММБА».

Необхідною умовою їх вирішення є модернізація служб МБА: впровадження нових методів обслуговування користувачів, використання форм ЕДД, налагодження контактів із бібліотеками СНД та інші заходи. Важливо не зруйнувати вже існуючу (налагоджену за часів СРСР) систему міжбібліотечного абонементів, а трансформувати її. Виникнення та існування центрів електронної (або автоматизованої) доставки документів не замінює і не зменшує значення служби МБА. Із загальних статистичних показників з обслуговування користувачів МБА в НБУВ стає зрозумілим необхідність корінних змін у старій системі обслуговування.

Коротко

Одна з найбільших енциклопедій — «Encyclopedie» Дідро, видана у XVIII ст. Перший том побачив світ у 1751 р. і нараховував 900 с. Далі з'явилося ще 16 основних томів праці і чотири томи додаткових, 11 томів ілюстрацій. Нагадаємо, перша енциклопедія Спеосиппоса вийшла 370 р. тому до н. е.; перша римська енциклопедія «Catos Praecepta ad salium» — 180 р. до н. е.; 880 р. — найдавніша арабська енциклопедія; 940 р. — енциклопедія, підготовлена римським імператором Костянтином VII; 1140 р. — перша британська енциклопедія; Збірник Святослава 1076 р., мабуть, логічно деякі вчені вважають першою давньоруською енциклопедією; 1315 р. — перша наукова енциклопедія; 1599 р. — вперше в назві довідкового видання з'являється термін «енциклопедія»; «Лексикон словенноросский и имен толкование» Памви Беринди можна віднести до найдавніших енциклопедій на наших землях. 1704 р. — перша універсальна англійська енциклопедія; 1771 р. — перше видання енциклопедії «Британника»; 1823 р. — «Энциклопедический словарь» С. Селіванського; 1890—1907 рр. — «Энциклопедический словарь» Брокгауза та Ефрона (86 книжок); «Энциклопедический словарь» товариства Гранат; на початку XX ст. — «Народная энциклопедия научных и прикладных знаний» (Харківське товариство поширення в народі грамотності); 1930—1935 рр. — «Українська загальна енциклопедія» (кер. — І. Раковський); за радянських часів видано багатотомну «Українську радянську енциклопедію»; в еміграції видано «Енциклопедію українознавства» тощо. Традиція триває.

дження». На сьогодні нею охоплені понад 160 бібліотек та інших установ України. EIFL Direct включає дві системи: електронні журнали та бази даних (БД). Режими доступу — online через мережу Internet та компакт-диски (CD/DVD-ROM). Переважна частина інформації — суспільної та гуманітарної тематики; природничі науки та техніка представлені обмежено, медицина виділена окремою БД. До послуг користувачів — доступ до понад 3 тис. повнотекстових електронних журналів, близько 1300 брошур, понад 150 газет, текстів інформаційних стрічок шести найбільших служб новин, бюлетенів і довідників відомих наукових видавництв.

Доповідачка проаналізувала можливості пошукової системи EBSCO, їх структуру, зміст. Нині це найбільше за обсягом електронне зібрання зарубіжної бібліографії та повних текстів з широкого спектра суспільних та гуманітарних дисциплін, а також з медицини. Поряд з БД ІНІСН РАН, ВІНІТІ та ДЦНМБ Росії вони є тими зовнішніми ІР на електронних носіях, що практично без дублювання доповнюють наші власні (БД «Україніка наукова») і тому так необхідні українським науковцям. У відділі довідково-бібліографічного обслуговування НБУВ розроблено інструкцію, яка допоможе українським бібліотекарям професійно використовувати БД EBSCO в системі інформаційного сервісу.

Про проблеми інформаційного забезпечення досліджень з ядерної фізики йшлося в доповіді

к. ф-м. н., с. н. с. Інституту ядерних досліджень НАН України В. І. Третяка. Він зауважив, що потреби в оперативній інформації найхарактерніші для природничих і технічних наук.

Учасники семінару підкреслили необхідність надання повнішої та оперативнішої інформації про існуючі БД, яка має включати в себе головні їх характеристики: назву, дані про виробника, тип, зміст, предметну галузь, обсяг, ретроспективу, мови тощо та дані про можливості доступу до ЕІР, місцезнаходження БД у фондах конкретної бібліотеки або науково-інформаційного закладу. Актуальним завданням для формування бібліотечних фондів є розробка комплексної методики відбору друкованих і електронних ресурсів.

Під час обговорення доповідей наголошувалося на необхідності розширення спектра та тематики БД провідних світових виробників, забезпечення вчасної передплати іноземних періодичних науково-технічних видань. З цією метою НБУВ доцільно підготувати пропозиції до Міннауки з організації та проведення комплексу заходів, спрямованих на забезпечення використання науковцями України досягнень світової науки, виходячи з сучасного розвитку інформаційних технологій та потреби розробки наукоємних напрямів.

Коротко

У НБУВ розгорнуто книжкову виставку наукової продукції Інституту політичних та етнологічних досліджень НАН України, відкриту 1 лютого 2002 р. На ній представлено понад 250 наукових видань з фондів Бібліотеки з питань етнологічної специфіки, характеру та особливостей політичного процесу і політичної культури в минулому і сучасному Україні, релігійної ситуації та взаємовідносин різних конфесій тощо.

Перед присутніми виступили генеральний директор НБУВ, акад. НАН України О. С. Онищенко, директор Інституту політичних та етнологічних досліджень НАН України, акад. НАН України, лауреат Державної премії в галузі науки і техніки І. Ф. Курас, директор Інституту української книги НБУВ, акад. НАН України, Герой України П. Т. Тронько, відомі вітчизняні вчені-політологи, автори солідних наукових монографій: Ю. Левенець, В. Масненко, Ю. Шаповал та ін.

Установа видає «Наукові записки», науково-популярний журнал «Діалог», є співзасновником «Українського історичного журналу» та журналу «Людина і політика».

*Інформація
Культурно-просвітницького центру НБУВ*